Цана асобнага нумару 800 м. п.

НАШ СЬЦЯГ

Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі: Вільня, Віленская вул. 12 п. 6. (Wileńska 12 m. 6).
Рэдакцыя адчынена ад 12 да 2 г. штодня апрача сьвяточ. дзен. Адміністрацыя ад 9 да 3 г.

Выходзіць тры разы у тыдзень.
Падпіска на адзін месяц з дастаукай да хаты 9000 м. п. Для заграніцы удвая даражэй.

Няпрынятыя у друк рукапісы назад не вяртаюцца. Аплата надрукованага залежыць ад Рэдакцыі.
Цана абвестак: перад тэкстам 1000 мк., сярод тэксту 800 мк. і на 4 страніцы 600 мк. за радок пэтыту у 1 шпальт.

№ 1 Аўторак, 5-га чэрвеня 1923 г. Год I.

„Наш Сьцяг.“

У цяжкую часіну для народу беларускага выступаем мы з „Нашым Сьцягам“.

Гаворадь аб гэтым скаргі з месц, дзе кожын дзень робяцца там крыўды, арыштовываюцца ў нічым непавінныя беларускія культурныя працаўнікі, зачыняюцца школы і г. д. Беларуская працоўная гушча стыхійна хапаецца за вызваленьне социяльнае і нацыянальнае, сустракаючы моцны адпор ад некаторых крэсовых адміністратараў — „kacyków“.

Быў мамэнт, калі здавалася, што новы, ясны дзень пачынаецца для нас пад уладай Польскага гаспадарства. Гэта было зара пасьля выбараў у варшаўскі Сойм і Сэнат, пасьля нашае вялікае нацыянальнае пабеды. Усе спадзяваліся, што Польскае гаспадарства будзе лічыцца з голасам нашых выбранцаў, што яно захоча самахоць зьдзейсьніць тое, што дэклярована „нацыянальным меншасьцям“ канстытуцыяй Польшчы. Куды там! Ні прэзыдэнт Рэспублікі, за якога нашы паслы падавалі свае галасы, як за кандыдата польскае дэмакратыі, ні прэм'ер Сікорскі — адзін з найбольш выдатных „пілсудчыкаў“, каторы суліў нам залатыя горы, ня споўнілі таго, на што мы мелі поўнае права спадзявацца. Цяпер улада перайшла ў рукі „правых,“ і тут, ведама, нават і аб якіх-колечы спадзяваньнях ня можа быць гутаркі.

Мы знаходзімся напярэдадні мо' новых выпадкаў, новых крокаў улады, скіраваных проці беларусаў. Польская „дэмакратыя“ толькі прыкрывала свой зоолёгічны нацыяналізм фігавым лістком дэклямацыі аб роўнасьці ўсіх нацыяў пад панаваньнем „найдэмакратычнейшае“ у Эўропе рэспублікі... Эндэкі гэны лісток адкінуць: ім няма патрэбы засланяць сваю нагату, бо-ж хворасьць яе і так усе ўжо бачылі і бачуць.

У такія часіны, як перажываныя нашым народам цяпер, у часіны пагрозаў самаму нашаму нацыянальнаму істнаваньню першай і галоўнай нашай задачай павінна стацца зьдзейсьненьне кліча: „Будзьма сільнымі!“ Будзьма сільнымі сьвядомасьцяй сацыяльнай і нацыянальнай, будзьма сільнымі арганізаванасьцяй і культурнасьцяй,— і такое сілы ня здолее зламаць ніякая варожая моц.

Гэты кліч мы і напішам на Нашым Сьцягу. Мы напішам на ім нашы найсьвяцейшыя ўсенародныя ідэалы побач з сусьветнымі ідэаламі працоўных масаў, што павінны служыць нам пуцяводнай зоркай і з найвялікшае палітычнае блытаніны вывядуць нас у канцы канцоў на правільны шлях. Мы будзем увесь час напамінаць нашым братом аб іх грамадзкіх абавязках, будзем будзіць зо-сну тых, хто пад навалай крыўд губляе веру ў лепшую будучыну, губляе энэргію і, апусьціўшы ў зьнемажэньні рукі, пагразае ў ціне будзёншчыны.

„Гэй, наперад, покі сэрца
„Б'ецца, рвецца на прастор!
„Годзе млеці ў паняверцы,
„Гэй, да сонца! Гэй, да зор!“

Наступ капіталу.

Ольда.

I.

Прычынай датыхчасовага гаспадарчага разьвіцьця Польшчы зьяўляецца інфляцыйная скарбовая палітыка. З прычыны няўпыннага спадку маркі польская прамысловасьць забясьпечана ад канкурэнцыі з краямі з высокай валютай на ўнутраным рынку, з другога боку, можа канкурыраваць на заграцічных рынках,

Гэтай-жа прычыне трэба прыпісаць і сталае паляпшэньне гандлёвага білянсу Польшчы. Калі ў восень 1921 г. часова настала адносная стабілізацыя польскай маркі і ўстрыманьне ўзросту дарагавізны—ўсюды запанаваў прамысловы крызыс, беспрацоўе ўзрасло да вялізарных разьмераў.

Здавалася-б аднак, што грашовая інфляцыя так-сама уемна адбіваецца і на капіталістычных прадпрыемствах, выклікаючы недахват абаротных срэдстваў. У запраўднасьці гэта адбіваецца толькі на дробнай прамысловасьці і дробным гандлю. Вялікія капіталісты процiў гэтага ўмеюць надта добра бараніцца. Ніжэй паданая таблічка паказывае, што друкарскія машыны, выкідаючыя на рынак што дзень новыя мільярды марак, ня толькі для пакрыцьця новых бюджэтных дэфіцытаў дзяржавы, але так-сама, і ўсё ў большым разьмеры, для субсыдый прыватнай капіталістычнай гаспадаркі. Бо, як бачым, агульнагаспадарчыя крэдыты ў Польскай Краёвай Пазычковай Касе (ваксалі і пазычкі) ўзрастаюць шыбчэй, чым абег банкнотаў, нават болей,—шыбчэй, чым курс даляра!

Дата	Абег банкнотау у мільенах марак.	Узрост 31/v 1919-1.	Крэдыты у П. К. К. П. у мільенах марак.	Узрост 31/v 1919 г.-1.	Які проц. банк у абегу станав. крэд.	Курс даляра у марках	Узрост. 31/v 1919 г-1.
31/v 1919	1548,3	1	42,5	1	2,6	15	1
31/i 1920	6,719,9	4	141,1	3	2,1	135	9
31/i 1921	55,079,5	36	5,140,4	121	9,3	750	50
31/i 1922	239,615,3	154	37,728,5	887	15,7	3,100	206
31/xii 1922	793,437,5	512	181,304,9	4266	22,8	17.250	1150
28/ii 1923	1177,300,8	760	280,647,8	6603	23,8	47.000	3,133

У той час, калі ў траўні 1919 г. крэдыты ў П. К. К. П. станавілі 2,6% сумы банкнотаў, быўшых у абегу, дык 31 студзеня 1922 г. падняліся да 15,7%, а лютым 1923 г. на 23,8%! З кожных 100 марак, выдрукаваных праз дзяржаву, 24 маркі йдзе ў кішаню капіталістаў! Відавочна, гэта называецца „пазычкай“, але ведаем, што аб гэтых пазычках трэба думаць. У сучасных варунках крэдыты нават кароткатэрміновыя па сутнасьці становяцца запамогай, з якой толькі дробную частку капіталіст зварочывае скарбу.

Бязсумліўна, каб ня гэтыя запамогі, што складаюцца з сотняў мільярдаў марак, шэраг капіталістычных прадпрыемстваў мусіў-бы агранічыць сваю дзейнасьць, альбо нават зусім спыніць яе.

У аканчальным абрахунку шырокія масы працоўнай людносьці пакрываюць гэтыя сотні мільярдаў запамогаў для вялікай прамысловасьці і гандлю. Бо яны ня прыймаюць удзелу ў гэтым падзеле друкуючыхся банкнотаў, а вынікаючы з гэтага спадак вартасьці грошаў, выклікае далейшы ўзрост дарагавізны, за якой ні ў якім выпадку не пасьпевае ўзрост рабочых платаў.

Гэткім чынам, пры дапамозе друкарскай машынкі выціскаецца так званы „эмісыйны падатак“—тыя сотні і тысячы мільярдаў, з якіх 24% ідзе ў кішаню капіталістаў.

Калі-ж прыняць пад увагу, што 80% усіх даходаў састаўляюць пасрэдныя падаткі (ад цукру, тытуню, запалак, сьпірту, мыла і г. д.), якія перадусім лажацца цяжарам на працоўныя клясы, а бюджэтныя недаборы пакрываюцца зноў праз друкаваньне банкнотаў—дык мусім сьцьвердзіць:

1) Буржуазія ўхіляецца ад сплат, хоць-бы толькі грашовых, на карысьць дзяржавы; ўвесь цяжар утрыманьня дзяржаўнага апарату нясе працоўная кляса, ці то праз пасрэдныя падаткі, ці то праз „эмісыйны“ падатак.

2) Буржуазія ня можа ўтрымаць свае прыватнай гаспадаркі без дапамогі скарбу; кошты-ж гэтай скарбовай дапамогі цалком пакрываюць працоўныя клясы.

II.

У гэтай сытуацыі ня толькі няма зьмен да паляпшэньня палажэньня работніцкай клясы, але наадварот, становішча яе што раз пагаршаецца.

Дагэтуль заработкі работнікаў і ўрадоўцаў рэгуляваліся паводлуг паказальніка ўзросту дарагавізны, аблічанага праз Статыстычныя Камісіі.

Ня трэба даказываць, што гэтыя паказальнікі не адпавядалі запраўднаму ўзросту дарагавізны. З гэтым згаджалася нават Хіена і яе прасовыя органы асабліва ў часе выбараў. У працягу апошніх трох месяцаў капіталісты сталі адмаўляцца рэгуляваць заработкі нават паводлуг гэтых паказальнікаў. Так было ў студзені ў мэталургічнай прамысловасьці ў Варшаве, дзе выплацілі 47% заместа 61,79%, гэтак ёсьць у горнай прамысловасьці, дзе згадзіліся на 15% заместа 28%, паказанай у сакавіку, так было ў тэкстыльнай, хімічнай і інш. прамысловасьцях.

Адначасна лодзінскія прамыслоўцы заявілі, што: 1)ня могуць надалей рэгуляваць заработкаў згодна паказальнікаў Статыстычнай Камісіі, 2) ня могуць даваць складак на карысьць Касаў Хворых у тым разьмеры, які плацілі дагэтуль, 3) ня могуць плаціць большых, чым дагэтуль падаткаў на карысьць дзяржаўнага скарбу.

Ясна, што вышэйшыя пастуляты лодзінскіх фабрыкантаў зьяўляюцца выказам імкненьняў усіх капіталістаў, і ўжо ў бліжэйшай будучыне трэба спадзявацца прыступленьня да іх рэалізацыі. Ні сумліваемся так-сама, што гэта зачнецца ад прамысловасьці, што перажывае найвастрэйшы крызыс пад пазорам „ратаваньня“ роднай прамысловасьці. Адначасна пачынае ламацца васьмігадзінны дзень працы: ня істнуе ўжо ў гандлю, ня істнуе для старажоў у капальнях, часткова на жалезных дарогах і г. д.

Сьцьверджаем: маем ужо зьніжку заработнай платы, а ў пэрспэктыве відаць яшчэ большае абніжэньне, зносіцца 8 гадз. рабочы дзень, трэба чакаць яшчэ большага ападаткаваньня працоўных клясаў.

Наступ капіталу ня ёсьць пустой фразай. Можна-б яго выразіць у мільярдах і трыльёнах марак, выцягнутых з кішаня працоўнае масы, ці то праз зьніжку заработнай платы, павялічэньне рабочага дня, ці то праз пасрэдныя падаткі, ці то ў форме эмісыйнага падатку. Можна-б яго ілюстраваць сотнямі самагубстваў з нэндзы, з якімі ўсё часьцей спатыкаемся ў вялікіх работніцкіх асяродках.

Узрост рэакцыі—гэта адзінае срэдства, каб правясьці эканамічнае наступленьне. Каб захаваць сваю гаспадарку шляхам павялічанага да апошніх граніц вызыску, трэба змусіць работніцкую клясу да абсалютнага паслушэнства.

Працоўныя клясы павінны напружыць усе сілы, каб пэратрываць гэты націск. А гэта магчыма толькі пры працівастаўленьні націску капіталу—салідарнасьці пралетарыяту.

Пабеда рэакцыі.

У Італіі рэакцыя перамагла: „фашысты“, ведзеныя цьвёрдай рукой свайго павадыра Мусоліні, захапілі ўладу ў свае рукі і вось ужо блізу год пануюць у сваей старане, нішчучы ўсе палітычныя і сацыяльныя здабычы італьянскага працоўнага народу.

У Нямеччыне капіталісты, каторыя сваей фінансавай палітыкай давялі дзяржаву да поўнага банкруцтва і пазбавілі дэмакратычны ўрад магчымасьці выпаўняць вэрсальскую мірную умову,—цяпер, калі нямецкую зямлю топчуць францускія і бэльгійскія войскі, працягаюць свае лапы на ўладу, каб і тут разьбіць сілу арганізованага пралетарыяту.

У Францыі чарнасоценскі „нацыянальны блёк“ ужо даўно кіруе ўсімі справамі рэспублікі і прыгатаўляе для Эўропы новыя крывавыя войны, у якіх маніцца загубіць вечна жывую ідэю інтэрнацыянальнае салідарнасьці пралетарыяту.

У Польшчы ўладу ўзялі кулацка-эндэцкія партыі.

У Польшчы праведзеньне зямельнае рэформы ўзялі ў свае рукі паны замляўласьнікі і сяляне кулакі... Сур'ёзная небясьпека пагражае ад іх і работніку і ўсім заваяваньняммястовага і вясковагапралетарыяту. Рэакцыя пачынаецца ў-ва ўсіх галінах дзяржаўнага жыцьця.

Вось жменя фактаў, якія сьведчаць, што сусьветная рэакцыя пачынае перамагаць, што супраць усё узрастаючай ідэі салідарнасьці работнікаў усіх краёў і нацыянальнасьцяў паўстаў аб'яднаны сусьветны капітал, які ў гэты мамэнт і можа сьвяткаваць сваю перамогу, Пад той час, як на Усходзе—на землях савецкіх рэспублік—пануе дыктатура пралетарыяту, і Масква становіць сусьветны цэнтр рэвалюцыйнае пралетарскае ідэалёгіі,—на Заходзе Парыж і Бэрлін, хоць ваюючыя між сабой, стараюцца стацца цэнтрамі сусьветнае рэакцыі падчыніць усе народы ўладзе „Залатога Цельца“.

Перамога капіталу, перамога рэакцыі ў заходняэўропэйскіх „дэмакратычных рэспубліках“ ўсё ж не выдаецца нам лішне трывалай. І на заходзе работніцкія масы Італіі, Францыі, Нямеччыны не здаюцца бяз бою. І там ідзе глухое змаганьне пралетарыяту за палітычную ўладу, якое адкрывае дарогу і да перастройкі ўсяго сацыяльнага ладу. І нават у мамэнт калі рэакцыя сьвяткуе свой трыумф, мы бачым знакі, што весьцяць буру,

Газэты паказуюць, што ў Італіі сярод „фашыстаў“ відаць развал. „Фашысты“ ў большасьці сваей—манархісты, але захапіўшы ў свае рукі ўладу, забыліся, што ў Італіі істнуе кароль. І вось пачынаецца ў іх унутраная калатніна, пачынаецца разлад, з якога, ведама, зара пастараюцца скарыстаць сацыялісты.

У Францыі, судзячы паводле незалежнае работніцкае прэсы, так-сама пачынаецца крызіс у „нацыянальным блёку“, які можа даць зусім неспадзяваныя вынікі.

У Нямеччыне, ў адказ на дамаганьні капіталістаў, бачым значны ўзрост камуністычнага руху, бачым пагрозу работнікаў, што яны не дадуць пасадзіць сабе на шыю Штінэса замест скінутага кайзера.

Аднак толькі Польшча йшчэ не выяўляе нічога падобнага. Тут яшчэ і сярод сацыялістаў пануе такі нацыяналістычны настрой, што павадыры іх стрымліваюць работніцкія масы ад усялякіх выступленьняў, тлумачучы ім, што гэта можа пашкодзіць справе незалежнасьці Польшчы. Але няхай пакажа свой запраўдны твар вітасоўска-эндэцкі блёк, няхай паны „надзеляць“ сялян зямлёй так, як гэта ім, паном, выгадней, няхай будзе скасованы васьмігадзінны дзень працы, няхай камянічнікам дадуць права выкідаць на брук сваіх галадаючых кватарантаў, няхай паменшаць лічбу „чыноўніцкіх легіонаў,—і настрой рэзка пераменіцца...

Дык хай сабе рэакцыя трыумфуе, хай сьвяткуе сваю пабеду — мы верым, што пабеда гэная нятрывалая, што палажэньне, якое цяпер стварылася, доўга захавацца ня можа. Падзеі апошніх гадоў — вайна, рэвалюцыя, — вытварылі новы сьветагляд у працоўных масаў, якога ня здолеюць зьмяніць ні Штінэсы, ні іх францускія браты.

К. Фалькевіч.

Палітычныя падзеі.

Львоўская газэта „Жизнь“ так азначае сучаснае міжнароднае палажэньне.

„Вынікі няўдачнага Вэрсальскага „міру“ выяўляюцца ў жыцьці і ўзаемаадносінах эўрапэйскіх дзяржаў. Сыстэматычна крок за крокам падгатаўляецца новая сусьветная вайна, якая накрэсьліць новыя граніцы і груба пасьмеецца над пекнымі прамовамі старога Вільсона. Характэрна толькі тое, што ў апошнія часы ўсе адказныя дзяржаўныя чыньнікі зумысьля падчырківаюць свае мірныя замеры і цьвердзяць, што нясуць і гатовы нясьці нават непасільныя ахвяры на аўтар міру. Але ня гледзячы на гэта мы толькі і чуем аб новых канфліктах, ваенных экспэдыцыях і падрыхтоўках, аб акупацыях і г. д. На заходзе франка-нямецкі канфлікт, на паўночным усходзе англа-савецкі канфлікт, на Блізкім Усходзе турэцка-францускі і турэцка-грэцкі канфлікты, францускія войскі захопліваюць новыя абшары ў Рурскім басэйне, Турцыя зьбірае войскі ў Сырыі, у адказ на гэтае Францыя пасылае туды баявога ген. Вэйгана, Турцыя таксама зьбірае войскі і ў Трацыі, а Грэцыя адказывае ёй тым-жа і абодва вінавацяць адзін другога, Англія пасылае ўвесь свой міжземнаморскі флёт у Дарданэлы, Францыя змабілізавала Польшчу і какетуе з гэтай-жа мэтай з Малою Антантай, разьезджаюць францускія і ангельскія генаралы, падрахтоўваюцца ваенныя сілы цяперашніх і будучых саюзьнікаў і г. д. І атрымліваецца гэткае ўражаньне, што чым больш дыплёматы і прэм'еры гаварадь аб міру, тым больш яны думаюць і падрыхтоўваюцца да вайны“.

Англія. Старшыня ангельскіх міністраў Бонар-Лоу падаўся ў адстаўку. Бонар-Лоу быў правадыром кансэрватыўнай партыі і стаў на чале ангельскага ўраду пасьля адстаўкі Лейд-Джоржа, і ўся яго палітыка была скіравана на ўмацаваньне ў Эўропе чорнай рэакцыі і імпэрыялізму; дзякуючы гэтай палітыцы умацавалася гегемонія Францыі на кантынэнце Эўропы, а Польшча атрымала ўсходнія граніцы. Яшчэ большыя заслугі Бонар-Лоу перад эўрапэйскім фашызмам. Толькі дзякуючы спачуцьцю і падтрыманьню ангельскіх кансэрватараў так пышна разьвіўся італьянскі фашызм, а хто-ведае, можа і наш польскі „хьенізм“, які дапяў цяпер улады. Акупацыя Рурскага басэйну так-сама адбылася пры маўклівай згодзе пад маскай „прыхільнага нэйтралітэту“. Апошні канфлікт з Савецкімі Рэспублікамі яўна сьведчыць, што узрост міжнароднай рэакцыі, павінен быць скіраваны проціў гэтай вечнай пагрозы капіталістычнага ладу.

Новы старшыня ўраду Бальдвін так-сама належыць да крайняга крыла кансэрватыстаў і трэба спадзевацца, што палітыка яго мала будзе чым рожніцца ад палітыкі яго папярэдніка. Магчыма, што з прыходам да ўлады Бальдвіна хваля эўрапэйскага фашызму паднімецца да свайго найвысшага пункту,

Нямеччына. Нямецкая люднасьць ужо траціць веру ў разьвязаньні заціснутага Вэрсальскім трактатам і францускай акупацыяй на яго шыі вузла пры дапамозе нотаў і таргоў зацікаўленых буржуазных урадаў і яўна імкнецца на лева. У Бэрліне адбыліся камуністычныя дэманстрацыі і войска і паліцыя напрасна стараліся іх зьліквідаваць. Даведзеныя да адчаю работнікі Рурскай вобласьці гатовы на крайнія высілкі. Забастоўка ахапіла ўвесь абшар і акупацыйныя ўлады ня гледзячы на дзікія рэпрэсыі ня могуць справіцца з пашыраючымися забурэньнямі; а фінансавыя нямецкія колы дадумаліся да таго, што пагражаюць францускаму ўраду ўвесьці ў сябе ўрад работніцкіх і салдацкіх дэпутатаў, калі Францыя не адмовіцца ад сваяго непрымірымага становішча.

Югаславія. Саюз сэрбскіх радыкалаў з кансэрватарамі разсыхаецца. Лідэр радыкалаў Радзіч становіцца ў аппазыцыю да ўраду. Яго не здавальняе форма сэрбскай канстытуцыі на чале з каралём. Пашыраюцца рэспубліканскія напрамкі. Балючае харвацкае пытаньне Радзіч прапануе вырашыць шляхам фэдэрацыі.

У **Рурскім басэйне** забастоўка закончылася. У Дартмудзе і Бохуме арыштавана шмат правадыроў камуністычнай партыі. На гор. Дюйсбург наложана акупантамі кантрыбуцыя на суму 100 мільёнаў марак. Бэрлінскія газэты падаюць статыстыку караў і штрафаў, наложаных праз акупантскія ваенныя суды. Згодна гэтых вестак толькі адных урадоўцаў дзяржаўных і камунальных прыгаворана разам на 446 гадоў 8 мес. і 16 дзён вастрогу і 464.945.000 мк. і 2850 франкаў штрафу.

Літва. У Дрэздзене падпісана гандлёвая умова паміж Літвою і Нямеччынай. Умову падпісалі Штоккаммэр і Шаўліс.

Польшча. У Варшаўскім Сойме 1-га чэрвеня, старшыня новага ўраду Вітас, выступіў з праграмнай прамовай (экспозэ). Характэрнай рысай экспозэ зьяўляецца яго шаблённасьць, і звычайныя бюракратычныя агульныя мейсцы. Адносна да нацыянальных меншасьцей новы ўрад, як заявіў Вітас, пойдзе на спатканьне законным жаданьня нац. менш. аб задаваленьні іх культурных, і нацыянальных патрэбаў. Але трудна верыць у зьдзейсьненьне гэтых абецанак, і Беларускі пасольскі клюб, зусім слушна, адмовіў у падрыманьні новага ўраду. Пасьля дыскусыі, якая мела часамі бурны прабег, адбылося галасаваньне аб даверыі новаму ўраду. За даверые галасавалі: хьена, пяст, частка энпээраў і „украінскія хліборобы“ (226 гал.), проціў: беларусы, украінцы, жыды, немцы, P. P. S. „Wyzwolenie“ і група Донбскага (171 г.)

Начальнік Генаральнага Штабу Маршалак Язэп Пілсудскі, з прычыны ўтварэньня хьенска-пястоўскага ўраду, падаўся ў адстаўку і мае замер зусім пакінуць вайсковую службу.

Новы адміністратыуны падзел Польшчы.

Камісія адміністратыўнай рэформы, скліканая ген. Сікарскім апрацавала праек новага адміністратыўнага падзелу Польшчы.

Беларускія абшары маюць больш—менш такі падзел: Палескае ваеводзтва, да якога далучаецца з Навагрудзкага ваеводзтва: Навагрудак, Слонім, Баранавічы, Несьвіж, Стаўпцы і часьць гмін Валожынскага пав.

Да Віленшчыны далучаюцца Лідзкі павет рэшта гмін Валожынскага павету і дзьве гміны Стаўпецкага павету.

Згодна праекту Навагрудзкае ваеводзтва зусім касуецца.

Гэтыя адміністратыўныя зьмены маюць быць зьдзейсьнены з 1-га студня 1924 г.

Англа-савецкі канфлікт.

У першай палове траўня ангельскі ўрад уручыў Савецкаму ўраду ультыматум, ў якім дамагаўся ў працягу 10 дзён поўнага і бязумоўнага задаваленьня ангельскіх дамаганьняў, пагражаючы адазваць свайго прадстаўніка з Масквы і лічыць сябе вольным ад абавязкаў, якія накладае гандлёвы дагавор паміж Англіяй і Сав. Расеяй. У гэтым ультыматуме Савецкі ўрад абвінавачываецца ў прапагандзе супраць брытанцаў у Пэрсіі, Аўганістане, Індыі, Эгіпце і Турцыі, а так-сама ў падтрыманні індыйскіх рэвалюцыянэраў і дамагаецца, каб расейскі ўрад адмовіўся ад гэтай дзейнасьці і выдаліў тых сваіх урадоўцаў, якія вядуць вышэйсказаную дзейнасьць. Апрача таго нота пратэстуе проціў гвалтаў над ангельскімі грамадзянамі, нібыто меўшых мейсца ў Расеі, проціў захвату ангельскіх тралераў у водах Мурманскага вокругу, уплаты кампэнсацыі, а так-сама запэўненьня, што ангельскім рыбалоўным судам ня будзе рабіцца ніякіх перашкодаў у лоўлі рыбы за трохмільнай паласою.

Гэты ультыматум выклікаў страшэннае абурэньне сярод ўсіх слаёў С. С. С. Р., бадай у ва ўсіх гарадох адбыліся мітынгі пратэсту проціў імкненьня ангельскага імпэрыялізму зрабіць з Савецкіх рэспублік сваю новую калёнію. Савецкі урад у адказ выслаў ноту, ў якой перасьцерагае Англію ад разрыву і прапануе вырашыць спрэчныя справы на канфэрэнцыі. Расейская нота паказывае тэндэнцыйнасьць ангельскіх абвінавачываньняў. С.С.С.Р. вядзе на ўсходзе самадзельную палітыку, гэта яго права. Прыязьнь усходніх народаў купляе не золатам, а сваім прынцыповым і рашучым адказам ад захватных мэтадаў сужыцьця. С.С.С.Р. не зьвязаны з Англіяй фармальным дагаворам, каб падтрымоўваць яе інтарэсы на Усходзе, і не зьяўляецца залежнай ад Англіі, дзеля гэтага вымаганьні апошняй ня маюць ніякай праўнай падставы.

Адначасна для перагавораў выехаў у Лёндын Красін. Ня гледзячы на рэзкі тон свайго ультыматуму ангельскі ўрад на дзеле аказаўся гатовым на перагаворы.

Прычыны гэтага трэба шукаць ў той рашучай пазыцыі якую занялі ангельскія работнікі ў гэтым канфлікце. У Лёндыне адбыліся вялізарныя дэманстрацыі незалежнай рабочай партыі, ў часе якіх вынесены пратэст проціў ангельскай ноты з дамаганьнямі ўзяць назад ультыматум і прызнаць поўнасьцю Савецкі ўрад.

На павестку дня палаты гміныў партыя працы паставіла пытыньне аб даверыі ўраду. Урад пасьпяшыў даць выясьненьні, што гатоў на перагаворы з Красінам. З вялікай прамовай у палаце гмін выступіў, Макдональд—лідэр партыі працы,—у якой дамагаўся каб зносіны з С.С.С.Р. ня толькі не парываліся, але прынялі яшчэ болей выразную форму. Рабочыя дабіліся свайго. Ангельскі ўрад рыспачаў перагаворы. Апрача работніцкіх партый за паразуменьне з Расеяй стаяць і лібэралы з Лейд-Джорджам і Асквітам на чале. Частка ангельскай прэсы адкрыта ставіць пытаньне аб прызнаньні Сав. Рэспуб. de jure.

Такім чынам дзякуючы спакойнай выдзержанасьці савецкай дыплёматыі і стойкасьці ангельскіх рабочых, і ангельскай рэакцыі прышлося на разе адступіць. Далейшы прабег перагавораў пакажа ці новы ўрад Бальдвіна пойдзе шляхам мірнага ўладжэньня канфлікту ці прычыніцца да новых міжнародных забурэньняў.

КАБ НЕ ПЕРАСТАРАЛІСЯ.

Варшаўскі Сойм зваліў Урад ген. Сікорскага. У гэтай акцыі прынялі чынны ўдзел і нашыя беларускія дэпутаты, бо праканаліся, што абяцанкі Сікорскага ніколі ня будуць споўнены ім. Ад Ураду, які ў аднэй руцэ паказывае прывабу нацыянальным меньшасьцям у Польшчы, а ў другой трымае на іх пугу, нічога не дабьешся. Звалілі. Утварыўся Урад польскі цэнтра-правіцовы, з выбарных № № 1 і 8. Ясна, што на гэткі Урад мы і падаўна ня можам пакладаць добрых надзей. Ды і ці будзе трывалым гэты новы Урад? Не дарма-ж зьяўляюцца ужо чуткі аб новых выбарах. Значыцца, можна думаць, што калі новы Урад ня здолае мець падтрыманьня з боку Сойму, дык і самы Сойм можа быць распушчаны. А ужо выбары могуць быць тады абстаўлены так, што будзе зусім запэўнена правіцовая польская большасьць. Зразумелай цяпер зьяўляецца чутка, што эндэцыя ўжо рыхтуе свае сілы да новых выбараў у сьнежні месяцы. Разрахунак іх ясны. На „kresach“ правучаны добра ўсе тыя, хто прыймаў актыўны удзел ў агітацыі за № 16, значыцца, цяпер будуць яны спакойны, а шмат хто з іх сядзяць у турмах; рэшту можна будзе яшчэ пужануць, проці кандыдатаў ў дэпутаты могуць быць выстасаваны абвінавачаньні ў антыпанствовай агітацыі, альбо ў „zdradzie stanu“ — ну і ўсё будзе гладка. „Беларускую“ працу павядуць тады прыхільныя да палякаў białorusini Міткевічы, Дубяйкоўскія, Балаховічы. То-ж не абы на што пачала выходзіць

у Горадні газэтка „На рубежѣ“.. Не удалося так, а можа будзе лепі гэтак!

Пажывем — пабачым. Мы пэўны, што ніякім спосабам ня здолаюць яны ачмуціць нашага беларуса—селяніна і работніка. Пазнаў народ наш праўду і—ня збочыць. Хутчэй эндэцыя, якая капаець ямы для меншасьцяй сама ў іх апынецца. Вельмі ўжо паны стараюцца, забыўшыся на прыклад гісторыі і на патрэбы сучаснасьці, стараюцца зьніштожыць усё няпольскае, страюцца хітрыкамі і прыгрозамі утрымаць уладу над працоўнымі. Каб толькі не перастараліся.

Александровіч.

ГАНЬБА!

Сяляне з вескі Гарадэчна (Навагрудчына) **Тур і Дзяшук** прадаліся здраднікам беларускага народу Балаховічу К° і езьдзілі ў Варшаву на пакланеньне ворагу працоўных гэнаралу Фошу.

Водгукі 1-га траўня ў Польшчы.

Інтэрпэляцыя

паслоў С. Крулікоўскага, С. Ланцуцкага і іншых да п. п. Міністраў Працы і Сацыяльнай Апекі, Унутраных Спраў і Справядлівасьці ў справе рэпрэсыі і гвалтаў паліцыі.

1-га траўня ў працягу дзесяткаў гадоў работнікі ўва ўсіх краёх кідаюць працу і дэманструюць на вуліцах пад лёзунгамі міжнароднай салідарнасьці пралетарыяту ў барацьбе з вызыскам капіталу і імпэрыялістычнымі імкненьнямі.

У Польшчы пад заборчымі ўрадамі, першамайскія абходы адбываліся без перашкодаў у б. Галічыне і б. Кн. Пазнанскім. Толькі ў быўш. заборы расейскім царскія ўлады стасавалі адносна работнікаў, сьвяткуючых 1-га траўня найдзічэйшыя рэпрэсыі. Масавыя вобыскі, злучаныя з падкіданьнем праз ахраньнікаў сацыялістычных адозваў, арышты выдатных работніцкіх дзеячоў стала папярэджывалі дзень 1-га траўня. А ў самы дзень паліцыя і жандармэрыя сілаю разганяла работніцкія паходы. Гвалтам забіралі штандары, арыштоўвалі дэманстрантаў, білі, тапталі коньмі і секлі работнікаў і работніц.

Польскія дзяржаўныя ўлады пашырылі сыстэму рэпрэсый, стасаваных калісь-ці праз царызм на тыя абшары незалежнай Польшчы, ў якіх пад заборчымі ўрадамі работнікі без перашкодаў дэманстравалі 1-га траўня.

У гэтым годзе за колькі дзён перад 1 траўня ў Варшаве, Лодзі, Кракаве, Львове, бадай, ува ўсіх пралетарскіх асяродках паліцыя зрабіла шмат арыштаў работніцкіх дзеячоў. Што арышты гэтыя былі ў зьвязку з ненавідным капіталу і ягоным прыслужнікам першамайскім абходам, сьведчыць факт, што арыштаваныя былі звольнены альбо вечарам 1 траўня, альбо ў наступныя дні.

Адначасна з арыштамі ўлады зрабілі шэраг пагромаў прафэсыянальных саюзаў. Зноў бяз ніякіх праўных падстаў, без пастановы суду, налажылі пячаткі на памешканьні гэткіх саюзаў: будаўлянага, хімічнага і скуранага ў Варшаве, дрэўлянага і скуранага ў Лодзі.

У зьвязку з гэтым крычачым надужыцьцем улады Камісар ураду на г. Варшаву зьвярнуўся да судовых уладаў аб закрыцьці аддзелаў будаўлянага, скуранага і хімічнага саюзаў. Праз налажэньне пячацяў на памешканьні гэтых саюзаў спаралізавана дзейнасьць Галоўнага Ураду будаўлянага скуранага саюзаў, якія зьмяшчаюцца ў супольным памешканьні (асобных пакоях) з аддзеламі, а так сама мучнога саюзу, які зьмяшчаецца ў супольным памешканьні з хімічным саюзам.

Прэсовыя рэпрэсыі выявіліся ў тым, што пан Камісар ураду Ануш сканфіскаваў нумар тыднёвіка „Kultura Robotnicza“ за стацьцю, абгаварываючую значэньне 1-га траўня, а таксама аднаднёўку пад назовай „1 maja,“ пацягнуўшы вінаватых выданьня і пашырэньня гэтых часопісей да карнай адказнасьці.

Дзень 1-га траўня меў на вуліцах польскіх гарадоў выгляд жыўцом прыпамінаючы найгоршыя часы царскага уціску. Работніцкія паходы праз конную і пешую паліцыю атакаваліся, разганяліся шашкамі і штыхамі. Гэтак было ў Варшаве, Лодзі, Дамброўскім басэйне, Львове, на Горным Шлёнзку і г. д., дзе сілаю вырывалі дэманстрантам штандары з гэткімі надпісамі: „Хай жыве міжнародная работніцкая салідарнасьць,“ „Далоў з замахам на 8 гадз. дзень працы“, дзе пабіта да ўтраты прытомнасьці і паранена агулам некалькі соцень дэманстрантаў, дзе наогул арыштавана пару тысячаў работнікаў (у Лодзі каля 500, столькі-ж у Сасноўцу і г. д)

Бяручы прыклад з царскай паліцыі, паводзеньне паліцыі ў вызваленай Польшчы дадало адвагі роднаму фашызму. Хьена-фашысты альбо памагалі паліцыі разганяць і біць дэманстрантаў, нападаючы галоўным чынам на работнікаў—жыдоў, альбо першыя, як напр. у Варшаве пры скрыжаваньні вуліц Маршалкоўскай і Гожай, кідаліся на паход. Паліцыя перш бязчынна прыглядалася дзікім гвалтам хуліганаў, пасьля, калі дэманстранты спраціўляліся ім — дапамагала збройна хьеністам.

З прычыны вышэйсказанага падпісаныя пытаюцца:

1) ці факты рэпрэсый і гвалтаў перад днём

кі з ведама п. п. Міністраў, а калі не — ці маюць яны замер пацягнуць да адказнасьці вінаватых у бяспраўных арыштах, апячатываньні праф. саюзаў, канфіскаце газэт, атакаваньняў паходаў, праліваньні крыві,

2) ці дзяржаўная паліцыя мае загад не перашкаджаць пагромным выступленьням хьенафашыстаў і абароне іх у разе адпору з боку тых, на каго напалі, калі-ж не — дык чаму паліцэйскія ўлады да гэтага часу не працягнуты да адказнасьці за праступную бясчыннасьць,

3) і чаму да гэтага часу ня зьнята пячацей з памешканьняў праф. саюзаў.

Варшава, дня 18 траўня 1923 г.

Аб нацыянальным пытаньні.

Кожная сацыялістычная партыя мусіць мець выразную тактыку да балючага нацыянальнага пытаньня. Як шкоднай і непажаданай для разьвіцьця пралетарскага руху тактыка такой партыі, якая аб кожным зьявішчы жыцьцёвым разважае з нацыянальнага пункту гледжаньня, дык бадай ня менш шкодным зьяўляецца невыразнасьць, няпэўнасьць, а то нават і ігнараваньне сацыялістычнай партыяй нацыянальнага пытаньня.

Пануючая ў сучаснасьці польская буржуазія распаляе нацыянальную ненавісьць, бо знае, што такім парадкам разьбівае працоўныя масы. Скуець яна пралетарыят пануючай нацыі, а нават дае яму тыя ці іншыя карысьці і прывілегіі, каб такім чынам разьбіць пралетарскую еднасьць, а тады ёй ужо лягчэй справіцца з кожным паасобку.

Кожная сацыялістычная партыя, падходзючы да развязаньня гэтага пытаньня, павінна паступаць так, як гэтага патрэбуе справа работніцкага руху і сацыялізму. Сацыялісты, што змагаюцца з усякім уціскам і эксплёатацыяй, мясяць рашуча і стойка змагацца супроць нацыянальнага падняволеньня. І рабіць гэта мусяць у першую чаргу работнікі пануючай нацыі. Яны мусяць паказаць, што нязгодны з тактыкай сваей буржуазіі, што да пролетарыяту няма буржуазнай бацькаўшчыны і што першым крокам да сацыялізму—стварэньне міжнароднай суполкі сацыялістычных рэспублік, суполкі, у якой ні адзін народ ня будзе чуць ніякага прыгнячэньня, а тым больш нацыянальнага. Работнікі з пануючай нацыі мусяць аб гэтым помніць на кожным кроку, каб пралетарыят прыгнечанай нацыі меў да іх даверра і падтрымовываў у іх барацьбе.

Пралетарыят падняволенаи нацыі мусіць уразумець, што адзіны шлях да вызваленьня як з сацыяльнага так з нацыянальнага прыгнечаньня, гэта барацьба з буржуазіяй. Трэба помніць, што калі пралетарыят зможа звольніцца з пад панаваньня адной буржуазіі, дык не на тое, каб падпасьці пад уладу сваей буржуазіі. Пад буржуазнай уладай ня можа быць гутаркі аб нацыянальным вызваленьні.

М. Чарот. (М. Кудзелька).

Паміж шматлікіх беларускіх песьняроў, якімі ў апошнія гады абрадзінілася Усходняя Беларусь асаблівай таланавітасьцяй выдзяляецца М. Чарот (М. Кудзелька).

Як і ўсе новыя пралетарскія красадзеі М. Чарот зьяўляецца песьняром працы, выразіцелам дум і імкненьняў свайго працоўнага народу, з гушчы якога і сам выходзіць. У яго паэзіі вееець сьвежасьцяй народных матываў, чуюцца новыя небывалыя ноткі ў нашай паэзіі і ярка выражана мясцовая беларуская колорытнасьць.

М. Чарот як ніхто іншы выяўляе самабытнасьць беларускага духу.

Па будове і лёгкасьці верша паэт дасьцігае высокай дасканальнасьці і чароўнай мілагучнасьці.

Мы аддзеленыя гравічнай мяжой на жаль ня маем магчымасьці поўнасьцю карыстацца багацьцем роднага мастацтва. Для азнаямленьня заходніх беларусаў з творамі М. Чарота, зьмяшчаем яго верш, надрукаваны ў беларускім месячніку „Полымя“, які выходзіць у Менску.

Чырвоныя вясьнянкі.

1.

Зазьвінелі рэчкі крыгамі;
Сонца чэрпае праменем лужы.
Калёсамі вуліца скрыгае...
Жураулі па-над вёскаю кружаць.

Прывіталі высь блакітную
Сьпевы жаурыка у белым тумане.
Балота пушыцца ракітаю;
Лес шуміць, спатыкаючы раньне.

Сенажаць прайсьці прыгожа нам, —
Паміж зелені выплылі кветкі...
Каровамі выган стрыножаны,
Рвуць рагамі куп'е пералеткі.

Зашумела поле хвалямі,
Мітусеньнем выплыушай руні..
Вясну заклікаьнем хвалім мы,
Не змаукаюць гучлівыя струны.

2.

Паглядзі: па полі вораным
Сьлед праложан калясом.
Селянін ідзе ня зморанымм—
Корміць глебу ён аусом.

І з сяуні за жменяй жменяю...
Шум насеньня, як дажджа.
Хоць загон блішчыць каменьнямі,
Верыць—будзе ураджай.

Ен палетак свой узорамі
Баранує, рве дзірван.
За канем ідзе разораю.
Над сваею працай пан.

Яго шнур спавіт быу межамі...
На чужынца пот ён ліу—
Цяпер з думкай вольнай, сьвежаю
Ходзіць з песьняй па ральлі.

3.

Заводау грук і гучны гоман
Пранесься з ветрам па палёх.
Залом тут болей не заломан...
Дым фабрык коудраю разьлёг.

Імчыцца рацъ сталевых коней,
Капыт-калёс чуваць іх звон.
Араты, не узараушы гоняу,
Глядзіць, вачам ня верыць ён.

Жывыя коні рвуць у полі,
Пужліва вушы узьнялі,
Нібы спазналі усе, што болей
Сталевых коней на зямлі.

Гудзе гудок. Паузуць машыны
У шыр і даль палеу, балот.
І людзі у новую краіну
Сягоньня робяць пералёт.

4.

Змрокам ціхім сьпеу салауіны...
Гай шапоча кустам альховым...
Ен прыехау—рыцар машыны—
Кахацца з дзяучынай вясковай.

Посьле кросен з беленькім тварам...
Спадабае хлопец рабочы...
Сэрца спуджана лічыць удары,
Паунюткі агню яе вочы.

Прыхіліушыся к грудзям, кажа
Ен дзяучыне слодачы словы,
Доугіх косау злотная пража
Спавіла іх разам галовы.

Зазьвінела даль адгалосам,
Сьпевам гучным аб новым шчасьці,
Срэбны конь па небу пранесься,
На зямлю ён хоча упасьці...

Напісаў М. Чарот за апошнія два-тры гады да волі многа. Выдадзены зборнік яго вершаў, рэвалюцыйная паэма „Босыя на вогнішчы“, музыкальная пьеса „На Купальле“, некалькі жартаў і шчодра рассыпана вершаў па розных беларускіх часопісах савецкага выдавецтва.

Вялікую славу прыдбаў паэт паэмай „Босыя на вогнішчы“ і пьесай „На Купальле“ якая ўжо да сарака разоў ставілася на сцэне Беларускага Дзяржаўнага Тэатру ў Менску.

М. Чарот карыстаецца вялікай папулярнасьцяй на Бацькаўшчыне. Народ сразу адчуў і палюбіў свайго паэта. Аб яго творах чытаюцца лекцыі, ладзяцца літэратурныя вечары, закладаюцца школы і гурткі яго імяні.

Усё гэта сьведчыць аб пышным росквіце беларускай культуры, якая ўрэшце нашла грунт і адпаведныя, спрыяючыя абставіны для свайго разьвіцьця.

Р. Юргілевіч.

З усяе Беларусі.

Студэнты у вакацыях.

(В. Голацк, Дукорскай вол., Ігум. пав.).

Прыехаўшы з Менску ў водпуск, студэнты Бел. Пэд. Тэхнікуму і Рабфаку, жыхары вёскі Голацк, не сядзелі злажыўшы рукі. Яны сабраліся ў гурток і пастанавілі наладзіць у сваёй вёсцы спэктакль. За некалькі дзён была зроблена сцэна, над якою прышлося шмат папрацаваць. Ня мала ў гэтай справе дапамагло і мясцовае сялянства. На першы дзень вялікадня было пастаўлена „За мураванаю сьцьною“ — драма у адной дзеі, і „Перш навучыся, тады жаніся“—камэдыя ў адной дзеі. Спэктакль гэты быў платны, але выручка была малая. Публікі было шмат, але найбольш бяз білетаў, бо ня мелі за што купіць і былі ўпушчаны дарма. На другі дзень быў таксама спэктакль, дарэмны. Пастаўлены былі тыя самыя п'есы. Уся заля была запоўнена як моладзьдзю, гэтак і старымі.

Пасьля спэктаклю прысутныя шчыра віталі гурток, выказваючы сваю падзяку.

10 красавіка быў пастаўлен дзіцячы спэктакль, які наладзілі вучні пачатковай школы пад кіраўніцтвам настаўніка гэтай школы.

П. Клюйко.

З Навагрудчыны.

Пасьля вялікадня быў у нашым мястэчку Любча, Навагрудзкага пав. пасол Рагуля. Людзі загадзя ведалі аб прыездзе свайго выбраньніка і зьехаліся з усіх месц. Народу было цэлае мора. Пасол казаў аб працы Сойму і чаго можна спадзевацца ад гэтай працы. Казаў аб Беларускім Пасольскім Клюбе, які бязь сільны зрабіць народу неякае паляпшэньне, бо нават польская партыя Вызваленьне стаіць варожа да беларусаў. Прамова пасла зрабіла моцнае ўражаньне на сабраных, паднялося вялікае абурэньне, сталі кідаць пагрозы, а вызваленцы каіцца. Так кандыдат на лісту № 3, Раецкі ўсенародна прасіў прабачэньня што увайшоў у польскую партыю, здрадзіўшы свайму працоўнаму народу.

Н. М.

Чым займаецца Гарадзейская паліцыя.

(Навагрудчына).

Гарадзейскі паліцыянт С. Быдлоўскі праходзячы праз вёску Забалоцьце быў апанаваны сабакам дзяка Лысіцкага. Тады паліцыянт зняў рушніцу і стаў цэліцца ў сабаку. Гэта згледзіла жонка дзяка і стала маліць—прасіць, каб паліцыянт не страляў. Аднак той пагразіўшы: „Milcz, psia krew, bo i ciebie zastrzelę“ і забіў сабаку. А калі Лысіцкі пашоў на па-

стэрунак з жалабай дык пшодовнік сказаў яму: „Szkoda, że on i tobie kuli w łeb nie puścił“.

N.

З Гомельшчыны.

Краснапольская в., Чэрык. пав.

У вёсцы Траўны гэтай воласьці „уваскросла“ кабета, прабыўшая некалькі гадзін у труне. Гэта шмат каго зьдзівіла. Аднак, скора „уваскросшая“ прагаварылася.

Яе моцна пабіў муж, якому яна рашыла адамсьціць, прытварыўшыся мёртвай, а муж быў рад—хутчэй на могільнік хацеў жонку выправіць. Ледзьве баба з труны вырвалася.

З Вітабшчыны.

Сельска-гаспадарчыя курсы.

За мінулую зіму па Вітабшчыне было з'арганізавана 11 сельска-гаспадарчых курсавых школ па сельскай гаспадарцы. Курсы былі месячныя і двухтыдвёвыя.

На кожных курсах у сярэднім было ад 50 да 70 чалавек. Сярод слухачоў — да 40 працэнтаў старых сялян.

Сярод сялян Вітабшчыны наогул павялічваецца зацікаўленасьць да агранамічных навук.

З Беларускага Жыцьця.

З Беларускай Навагрудзкай Гімназіі. Дзякуючы старанай працы вучняў і захадаў вучыцялёў была зладжана вечарына на карысьць незаможных вучняў гімназіі. Ставілі дзьве пьесы „На папасе“ Янкі Купалы і „Пінская шляхта“ Марцінкевіча. Хор пад удалым кіраўніцтвам грам. Шумскага добра выканаў некалькі беларускіх песень. Трэба адзначыць ігру вучня УІ к. Т. Мазора. Наагул вечарына зрабіла дужа прыемнае ўражаньне на прысутных.

Нас паведамляюць, што на гэтым тыдні будзе звольнены з вастрогу (Лукішак) беларускі вучыцель Лапіцкі, які прасядзеў арыштаваны некалькі месяцаў ма' быць за тое, што прымаў удзел у выбарах да Сойму ад № 16.

Расейска-беларускі слоунік. У Менску друкуецца расейска-беларускі слоўнік, зложаны С. Некрашэвічам і М. Байковым.

Вечар творау Цішкі Гартнага. 5-га сакавіка ў Менску адбыўся першы вечар твораў песьняра працы і змаганьня Цішкі Гартнага. Публікай была напоўнена заля дому—відаць што беларуская літэратура, а значыць і паэзія Цішкі Гартнага, глыбока пусьціла карані у працоўныя гушчы.

Песьняр М. Чарот з прычыны занядужаньня паехаў на Каўказ (у Сухум) на курортныя лекі.

У Беларускім Дзяржаўным Тэатры у Менску рыхтуюцца да адноўленай пастаноўкі пьесы Янкі Купалы „Раскіданае гняздо“. Працай кіруе вядомы артыст Е. Міровіч.

Опэра „Фауст“ пабеларуску. Артыст М. Шчэсновіч ладзіць да пастаноўкі у Віленскім Беларускім Музыкальна-Драматычным Гуртку опэру. „Фауст“ з беларускім лібрэто.

Сэкрэтар Пружанскага Сэкрэтарыяту Белар. Пасольскага Клюбу гр. Шыманка быў вызваны ў камэнду паліцыі і там без дай прычыны пабіты.

У хуткім часе выйдзе з друку выдавецтва Б. Клецкіна „Шляхам жыцьця“ Янкі Купалы другім папраўленым выданьнем.

Друкуецца паэма У. Жылкі „Уяўленьне“, зрабіўшае моцнае ўражаньне сярод беларускіх літэратараў навізнай формы і глыбінёй зьместу.

Зьезд паунамоцнікау Віленскага Саюзу Каапэратывау. 29-га чэрвеня г. г, адбудзецца зьезд паўнамоцнікаў Віленскага Саюзу Каапэратываў. На парадку дня, паміж іншым аб'еднаньне з „Związkiem Spółdzielni Spożywców Ziemi Wileńskiej.“

Зборнікі беларускіх народных песьняу.

Маскоўскае прадстаўніцтва Наркамату Асьветы Беларусі купіла у ўдавы нябошчыка Н. Янчука зборнік запісаных ім беларускіх народных песьняў. Зборнік месьціць каля 100 мелёдыяў. Дзеля гарманізацыі іх прадстаўніцтва звярнулася ў Г. І. М. Н. („Государственный Институт Музыкальных Знаний“), які выдзяліў спэцыяльную „беларускую камісію“. На чале камісіі стаў вядомы кампазытар-этнограф Я. В. Прохараў. Камісія пастанавіла аднача сна з гарманізацыяй запісаў Н. Янчука заняцца гарманізацыяй запісаў і іншых беларускіх этнографаў.

У гэтай-жа камісіі разглядаўса і зборнік Тэраўскага. Камісія знайшла, што ў зборніку ёсьць песьні запісаныя неправідлова, і што ў зборнік унесена шмат царкоўных матываў.

Зборнік Равенскага разглядаецца.

Беларускі нацыянальны аркестр.

Праф. Любімаў—намесьнік старшыні Г. І. М. Н. выказвае значную зацікаўленасьць беларускімі народнымі музычнымі інструмэнтамі (жалейка і інш.). Праф. Любімаў і інш. спэцыялісты згаджаюцца заняцца культывізацыяй беларускіх музыкальных інструмэнтаў, каб можна было зладзіць з іх нацыянальны беларускі аркестр.

З Менску.

Барацьба з жабрацтвам.

У мэтах барацьбы з жабрацтвам у г. Менску ў прадмесьці Курасоўшчыне адводзіцца спэцыяльны будынак, адкуль жабракі будуць разьмяркоўвацца па прытулках. Аднача сна прапанована міліцыі прыняць меры да выдаленьня жабракоў з вуліц гораду.

Летнія дамы адпачынку.

Савет Прафэсыянальных Саюзаў Беларусі пастанавіў арганізаваць на лета дамы адпачынку ў Бабруйску і Барысаве па 40 мейсцоў, Мазыры і Слуцку—па 20 і ў Ігумене—15. Для гэтага з страхавых сумаў асыгнавана па 50 таварных капеек на кожнага адпачываючага.

„Чырвоны прамень № 6“.

У суботу, 5 мая, ў Беларускім Пэдагагічным Тэхнікуме быў выпушчан шосты № жывой газэты „Чырвоны прамень“.

Сэкцыя беларускіх песьняроу і пісьменьнікау пры доме Працаунікоу Асьветы.

18-га красавіка адбыўся сход беларускіх песьняроў і пісьменьнікаў, скліканы Домам Працаўнікоў Асьветы. Прысутнічала 13 чалавек, у большасьці ўсё „маладыя“, і сярод іх старшынёю сходу Зьмітрок Бядуля. Загадчык Дому гр. Тэрро паведаміў аб агульных мэтах і заданьнях Дому і ўмовах, на якіх магчыма ўтварэньне сэкцыі беларускіх пісьменьнікаў. Пасьля сьціслых перагавораў аб мэтах і заданьнях асабістай сэкцыі, аднагалосна пастаноўлена сэкцыю заснаваць на грунце пролетарскага літэратурнага самавыхаваньня і пашырэньня сярод сяброў Дому працоўнай беларускай літэратуры ў форме вечароў твораў паасобных сяброў сэкцыі, вечароў альманахаў і інш. Для часовага кіраваньня справамі, зьвязанымі з заснаваньнем сэкцыі, выбіраюцца Бядуля й Александровіч, якім і даручана саставіць сьпісы ўсіх пісьменьнікаў беларускіх у Менску і ўвайсьці ў Праўленьне з просьбаю зацьвердзіць сэкцыю ў вызначаным складзе. Далей намечаны плян на бліжэйшы чарговы сход сэкцыі і прапанавана кіраўніком запрасіць на яго ўсіх песьняроў і пісьменьнікаў беларускіх, якія пражываюць у Менску.

А.

Бібліяграфія.

Тарас Гушча *(Якуб Колас). У Палескай глушы.* Выданьне Б. Клецкіна ў Вільні 1923 г.

Нядаўна выпушчанае выдавецтвам Б. Клецкіна ў сьвет апавяданьне Тараса Гушчы „У Палескай глушы“ не заслужвае іншае назвы, як „лепшы твор з беларускае прозы“. Вольна, яскрава — зразумелым простым, гучным і лёгкім стылем, аўтор намаляваў нейкую сумна-прыгожую странічку жыцьця беднага вясковага настаўніка, закіненага лёсам у адзін з глухіх куточкаў паўдзікага Палесься.

Перажываньні вучыцеля Лабановіча, трапіўшага ў Палесьсе адразу з сэмінарскае лаўкі, перажываньне чыстае ідэйнае душы інтэлігэнта „з мужыкоў,“ здольны закрануць найтанчэйшыя струны чытацкае душы.

Абарванае, не дайшоўшае да натуральнага канца, каханьне Лабановіча і маладзенькае дачкі і падлоўчага Ядвісі сплятаецца ў нейкую дзіўную гармонічную праўду-байку балотнага краю ведзьмароў, шаптуноў ды розных забабонаў.

Кароткія апісаньні арыгінальнае палескае прыроды зроблены з тым хараством і мастацтвам, якім толькі і ўладае паэт Якуб Колас.

Амаль ня поўная адсутнасьць цяжка зразумелых словаў (на што ня скупяцца нашы іншыя аўтары), павінна стаць узорам для кожнага, хто бярэцца за пяро.

Аўтар у сваей прадмове дакляруе разьвіць сваю тэму, як найшырэй.

Застаецца толькі пажадаць яму ўдачы.

Сюжэту апавяданьня ня хочацца пераказваць: ён гэтні просты і мілы.

З боку тэхнічнага ў выданьні заўважаюцца карэнтарскія памылкі і часам стылёвыя няправільнасьці, віну за якіх можна аднесьці і на аўтара і на карэктара аднолькова. Напр., на стр. 58 чытаем: ...„і цень яго, подлуг таго, як зьліжаўся ён з лямпаю, або адыходзіўся ад яе, то *падаужалася*, то *карачала*“... Аўтар хіба добра ведае, што слова „цень“ — пабеларуску — мушчынскага роду, а не жаноцкага. Ня менш шкодзяць стылю полёнізму, як напр. „праве“, „проша“.

Кніжка зьмяшчае аж 185 стр. (15+10 сантымэтр.) дробнага друку.

Сьмяхотнае.

У редакцыі „Dziennika Wileńskiego“ ад надмернай польскасьці зайшоў розум за розум. Такіх людзей у здаровым грамадзянстве бяруць пад апеку псыхіатры. Але ў нас пан Обст і К-о кіруюць усей палітыкай, дык хай-жа нам будзе дазволена, ў нашыя сумныя часы, пасьмяяцца над клопатамі названай рэдакцыі, аб якіх яна распісывае ў № 120. Даём даслоўны пераклад.

„Пры выхадзе з вагзала займае свае становішча чышчык ботау—расеец з тыпічнай фізыяноміяй, якая ураз-жа выдаець яго нацыянальнасьць, што робіць прыкрае уражаньне на кожнага, хто прыежджае у Вільню. У гэтай справе зьверталіся мы да *Dyrekcji Odcinka Kolejowego w Wilnie*, дзе нам адказана, што справа назначэньня чышчыкау ботау належыць не да *Dyrekcji*, а да паліцыі. Зьвярнуліся мы тады да чугуначнага камісарыяту паліцыі, каб гэтага чышчыка заменіць іншым, які даў бы патрэбныя гваранцыі. Але у паліцыі атрымалі нечаканы адказ. Пан кіраунік К. К. Р. Р. заявіу, што у справы назначэньня чышчыкау ботау рэдакцыя не павінна мешацца, гэта належыць да паліцыі, што гэты расеец займае свае становішча ужо 3 гады і ен (п. аспірант паліцыі) ня думае яго зьменяць, а калі мы напішым, што ен (ізноу п. асьтрант паліцыі) бароніць расейцау, дык ен пацягне да судовай адказнасьці.

Зьвертаючы увагу п. Камэнданта паліцыі (у Вільні) на вышэй зложаны факт, просім гарачага абаронцы нацыянальных меншасьцяу абвінаваціць нас перад судом“.

Клопаты гэтыя відаць так закруцілі рэдакцыі, што яна нездалела ў гэты нумар прыдумаць чарговай брахні на беларусаў.

Хай ягомасьць Обст і обстаняты будуць асьцярожнымі, каб часам меншасьці не узяліся за чыстку і іхніх, закопчаных чадным щовінізмам, душ.

Р—усь.

Гадуйце добрых коняу.

Пагаворка кажа: „якое дрэва, — такі і клін, які бацька — такі й сын“. Вось і трэба зьвярнуць увагу на бацькоу каб былі добрыя дзеці.

У сялян звычайна кабылы таукуцца на пашы з паджарабкамі і становяцца жаробнымі да 3-х гадоу. Гэта вялікая памылка. У такім узросьце кабыла ня дасьць добрага прыплоду і сама стане нядужаю і страціць незауседы моц даваць добры прыплод. Памятаючы гэта, *раней чатырех гадоу ня варта дапускаць кабыл да жарабкоу.*

Пажадана, каб кабыла і жарабок былі аднагодкамі. Пры такіх умовах бываюць добрыя жарабяты.

Ня можна злучаць сваякау, бо ад гэтагаконі драбнеюць, маюць ценькія косьці бываюць кволыя і ня плодныя.

Рабочыя кабылы, якімі зьяуляюцца коні у нашых вясковых гаспадарках, павінны вадзіць жарабят толькі праз год. Частыя жарабяты уганяюць кабылу у слабасьць. Калі гэтага ня можна дасягнуць, дык абавязкова праз тры гады трэба даць кабыле аддыхаць без жарабяці.

Вясна — найлепшая пара дапускаць кабыл да жарабкоу. Дапускаць трэба два разы у дзень — раніцою і вечарам. Праз тыдзень зноу трэба дапусьціць жарабка. Калі кабыла будзе адбівацца, то ня трэба яе турбаваць, а праз тыдзень яшчэ трэба папрабаваць. Калі і на гэты раз кабыла ня будзе давацца, значыць яна ужо жарэбная.

Жарабок павінен быць бяз ніякай ганьбы, бо усе перадасца прыплоду.

Калі трымацца хоць гэтых умоу, дык можна мець надзею на лепшы прыплод, з якога можна будзе выхаваць хоць і невялікую, але дужую і трывалую каніну.

А. Н.